A A R H U S U N I V E R S I T E T

Det samfundsvidenskabelige **Fakultet**	**Eks. termin:** Vinter 2003/04
Juridisk **Kandidat-/embedseksamen**	**Ordning:** Ny
Del/delprøve/fase: 2. år af grunduddannelsen	
Fag: Retshistorie, almindelig retslære og retssociologi	
Opgavetype: Alm.	
Antal sider i opgavesættet (incl. forsiden): 4 (inkl. bilag 1)	
Eksamensdag: Dato: 8. **Måned:** januar **År:** 2004 **kl.** 9.00 **- kl.** 15.00	
Eksamenslokaler: Trøjborg **PC-EKSAMEN:** Aulaen og Farverihallen	
Tilladte medbragte hjælpemidler: Alle	
Materiale, der udleveres til eksaminanden: Opgavetekst og papir	

Karakteropslag dato: 30. januar 2004

VIGTIGT - for studerende som anvender PC til eksamen.

Hvis der opstår problemer med udskrivningen af din eksamensopgave, kan studienævnet give dispensation til, at du afleverer besvarelsen på diskette. For at sikre dokumentation for, at printeren virkede ved eksamens start, opfordrer studienævnet til, at du starter eksamen med at udskrive et stykke papir med dagens kodeord. Dette papir med kodeordet vedlægges en evt. dispensationsansøgning.

Dagens kodeord er: **Civilisation**

1. RETSHISTORIE

Der ønskes en begrundet vurdering af *Ole Fengers* syn på *oplysningstiden* og *oplysningstanken*, jfr. hans "Lov og ret i Europas historie" (2001) side 9, 13, 99, 104 f., 108, 110-112, 138, 159 og 162 – hvortil kommer hans syn på *kodifikationsidéen*, sammesteds side 112 f., 119, 121, 152 f. og 157 f.
I vurderingen bør inddrages følgende tekst af *Hans-Jørgen Schanz* (professor i idéhistorie):

»Oplysning var ... ikke et spørgsmål om information, men et program for indretningen af

verden som en ny verden, hvor mennesket kunne være autonomt. Sit mest radikale udtryk fandt denne bevægelse i idéerne omkring den franske revolution 1789, men den mest slidstærke forestilling var civilisationsidéen. Civilisation er udtrykket for en forestilling om, hvordan tilværelsen kan og bør indrettes, dersom arkitekten er mennesket og dets fornuft, ledet af viljen til oplysning. ... Der er tre dimensioner i civilisations- eller modernitetsidéen: [1] menneskets forhold til naturen, [2] dets forhold til andre mennesker og [3] dets forhold til sig selv. Menneskets forhold til det guddommelige eller det absolutte blev derimod stærkt svækket. ...
[1] *Forholdet til naturen* kaldtes civiliseret, når det – bevidst og selvbevidst – var præget af en naturbeherskelse, der var baseret på systematisk menneskelig viden. ... (arbejdsdeling, teknologi og videnskab). ...
[2] Denne dimension [*menneskets forhold til andre mennesker*] kan inddeles i følgende tre sfærer: det politiske [med demokrati som slutpunkt] ..., markedet og familien. [Mennesket] udstyres med en række grundlæggende rettigheder, formuleret i erklæringerne om menneskerettighederne i 1776 i Amerika og i 1789 under den franske revolution [samt] idéen om magtens tredeling ... i Montesquieus værk fra 1748. ...
[3] Endelig indgik en dimension i civilisationsidéen, der kan betegnes som *menneskets forhold til sig selv*. For at dette forhold kunne betegnes som civiliseret, måtte det have myndigheden [over sig selv] som mål, altså vilje og evne til at orientere sig i verden ud fra dets egen forstand. [Mennesket må kunne] handle plan- og hensigtsmæssigt. ...

"Vi kan fortolke magtpolitikkens historie ud fra vor kamp for det åbne samfund, for fornuftens herredømme, for retfærdighed, frihed, lighed og for kontrol med internationale forbrydelser." (Citat fra liberalisten *Karl Popper*, 1945) ... [*Jürgen Habermas*, 1985, hævder], at det moderne ikke er afløst af noget andet, men er et endnu ufuldendt projekt. Oplysningens grundantagelser – det, som det moderne beror på – kan ikke opgives eller erstattes af noget andet, uden at der er tale om et kulturelt og emancipatorisk tilbagefald. ... Det moderne er stadig ufuldendt, men mere end en fiks, utidssvarende idé.« (*Schanz*: "Europæisk idéhistorie", 2002, side 131-135, 203 og 220).

2. ALMINDELIG RETSLÆRE

Den københavnske formueretsprofessor *Henry Ussing* (1886-1954) skrev i 1934 (UfR 1934 B, side 292) følgende:

»Jeg er fuldt og fast overbevist om, at det – hvad enten man saa kalder det Videnskab eller ej – er nødvendigt at skrive dogmatiske Fremstillinger, der søger at fremstille "gældende Ret". Det, vi plejer at kalde gældende Ret, har intet med Forestillinger om en højere "Gyldighed" at gøre, men betegner for dem, der fremstiller et Lands gældende indre Ret under rolige Retsforhold, kun et System af Retsregler, der efter Forf.s Mening egner sig til nu for Tiden at

anvendes af de retsudøvende Myndigheder. Det er dels Oplysninger om Love, Domme og andet historisk Stof, der kan ventes at motivere Retsafgørelser, dels Udtalelser om, hvad Forf. som Retsudøver vilde finde sig motiveret til at gøre, og hvad han derfor anbefaler de retsudøvende Myndigheder at lade sig motivere af. Efter min Mening er det dette, der er Kærnen i Juraen. Hvad Ross kalder Retsvidenskab, kan ligesaavel opfattes som en særlig Gren af Psykologien eller andre ikke-juridiske Videnskaber.

Dogmatikerne kan derfor med Sindsro fortsætte deres Arbejde, men de bør selvfølgelig efterprøve, hvorvidt deres Tanker er paavirket af metafysiske Ideer.«

a. Med udgangspunkt i teksten diskuteres retsdogmatikkens opgaver.

b. Med udgangspunkt i teksten og med inddragelse af forskellige retsteorier ønskes en kritisk stillingtagen til tekstens synspunkter.

[Studerende, der besvarer retslære-spørgsmålene på grundlag af gammelt pensum, anfører dette på besvarelsen. Anføres det ikke, bedømmes opgaven efter nyt pensum (se bilag 1)].

3. RETSSOCIOLOGI

»Det nyligt indgåede finanslovsforlig mellem regeringen og Dansk Folkeparti indebærer, at prisen på en 20-styks cigaretpakke reduceres med fire kroner. Netop beslutningen om at nedsætte cigaretafgiften er den del af finanslovsforliget, der er blevet udsat for heftigst kritik.

Tobaksrygning er i suveræn særklasse Danmarks dræber nr. 1. På den baggrund kan det forekomme både uforståeligt og uforsvarligt, at et flertal i Folketinget vælger at slække på et af de instrumenter, der har til hensigt at holde tobaksforbruget nede, nemlig tobaksafgiften.« (Citat fra en kronik i Politiken af professor Erik Albæk 6. december 2002)

Ud fra citatet og med inddragelse af retssociologisk teori og empiri bedes følgende to emner behandlet:

a. Foretag en analyse af nogle forhold, der kan være direkte eller indirekte bestemmende for lovgivningsmagtens udspil vedrørende regulering af tobaksrygningen.

b. Foretag en analyse af forskellige reguleringsformers fordele og ulemper med hensyn til at begrænse tobaksrygningen og at undgå negative bivirkninger af reguleringen.